

हाइड्रोसिल र हर्निया भनेको के हो?

हाइड्रोसिल र वंक्षण हर्निया जुनसुकै उमेरमा हुन सक्ने सामान्य सर्जिकल समस्याहरू हुन्। हर्नियाको एउटा लक्षण बच्चामा जाँघ वा पुरुषमा अण्डाशय सुत्रिएर ठुलो हुनु हो। वंक्षण हर्निया धेरैजसो पुरुषहरूमा हुन्छ। हर्नियामा जाँघ वा अण्डाशयमा पेटमा हुने कुराहरू अनुभव गर्न सकिन्छ। पुरुषहरूमा उक्त कुराहरूमा आन्द्रा समावेश हुन सक्छ। महिलाहरूमा उक्त कुराहरूमा आन्द्रा, अण्डवाहिनी नली र अण्डाशयहरू समावेश हुन सक्छन्। हाइड्रोसिल भनेको अण्डकोष वरिपरिको तरल पदार्थ अण्डाशयमा जम्मा हुनु हो।

मध्य-गर्भाधानको अवस्थामा पुरुषमा पेट र जाँघको बिचमा अण्डकोष पेटबाट अण्डाशयमा जाने स्थान हुन्छ। यो स्थान सामान्यतया बच्चा जन्मेपछि बन्द हुन्छ। यो स्थान बन्द नभएमा हर्निया वा हाइड्रोसिल हुन सक्छ। “सञ्चारशील हाइड्रोसिल” भनेको अण्डाशयमा पेटबाट तरल जाने र आउने मात्र हो। यो वंक्षण हर्निया जस्तै हो, जसको अर्थ उक्त स्थानबाट आन्द्राका सामग्रीहरू पनि जानेआउने गर्छन्। शरीरसंरचनाको दृष्टिकोणबाट यी कुराहरू बालबालिकामा पनि उस्तै हुन्छन्। वयस्कहरूमा हर्निया र हाइड्रोसिल फरक कुरा हुन्।

सामान्य हाइड्रोसिल जन्मँदा सामान्य हुन्छ र यसमा अण्डाशयमा तरल जमेको हुन्छ तर निस्कने स्थान बन्द भएको हुन्छ। यिनीहरू सामान्यतया उनीहरूको जीवनको पहिलो वर्षमा आफैं ठिक हुन्छन्।

हाइड्रोसिल/हर्नियाका लक्षणहरू के-के हुन्?

हाइड्रोसिल हुँदा जाँघ वा अण्डाशयमा नरम पिण्ड वा सुत्रिएको भाग देखिन्छ। सञ्चारशील हाइड्रोसिल वा हर्निया आकारमा परिवर्तन हुने छ, बच्चा रुँदा वा अलि बढी उमेरको भएमा बच्चा हिँड्दा ठुलो हुने छ। बच्चा सुत्दा वा चुप लागेर बस्दा सुत्रिएको भाग आकारमा सानो हुने छ। हाइड्रोसिल वा हर्निया सामान्यतया दुखाइपूर्ण हुँदैन। तर केही शिशुहरूले दुखाइ अनुभव गर्छन्। तपाईंको बच्चाको तपाईंको शिशुले बढी झर्को मानेको, प्रायः रुने गरेको र आफ्नो खुट्टा तानेर पेटसम्म ल्याएको देख्न सक्नुहुन्छ। कहिलेकाहीँ आमाबुवाले शिशु र साना बच्चाहरूमा सञ्चारशील हाइड्रोसिल दिनको अन्त्यमा बढी सुत्रिएको देख्न सक्छन्।

सञ्चारशील हाइड्रोसिलले अण्डकोषमा कुनै हानि पुऱ्याउँदैन तर हर्नियामा विकास हुन समयअनुसार यो बढ्न सक्छ। जाँघमा सुत्रिएको भाग छ भने यसको अर्थ आन्द्रा जस्ता पेटका वस्तुहरू उक्त स्थानबाट गइरहेका छन्। पेटका वस्तुहरू पेटमा फेरि पठाउन सकिने (कम गर्न सकिने हर्निया भनिन्छ) भएसम्म यस अवस्था आपत्कालीन हुँदैन। यद्यपि, पेटका वस्तुहरू अड्केका छन् र फेरि पेटमा पठाउन सकिँदैनन् भने यसलाई इन्कासिरेटेड हर्निया भनिन्छ। यसलाई तत्काल उपचार गर्न आवश्यक हुन्छ। तपाईंको बच्चाको बान्ता गर्न सुरु गरेमा, उक्त भागमा अत्यधिक नरमपना भएमा, जाँघ वा अण्डाशयमा निलोकालो भएमा, ज्वरो वा पखाला लागेमा हर्निया थिचिएको हुन सक्छ। यसले दिसा अवरुद्ध गर्न यसको रगत आपूर्तिमा क्षति गराउन सक्छ र उपचार गर्न आपत्कालीन भएको मानिन्छ।

कहिलेकाहीँ, दुवै साइडमा हर्निया वा सञ्चारशील हाइड्रोसिल भएर दोहोरो हर्निया हुन्छ। तिनीहरू एकसाथ वा फरक समयमा देखिन सक्छन्।

हाइड्रोसिल/हर्नियाको उपचार के हो?

सामान्य हाइड्रोसिलका लागि तपाईंको डाक्टरले तपाईंको बच्चामा हुने परिवर्तनहरू जाँच गर्ने छन्। सञ्चारशील हाइड्रोसिल वा वंक्षण हर्निया भएको छ भने तपाईंको बच्चाको शल्यक्रिया गर्नु पर्ने हुन्छ। बच्चालाई कुनै दुखाइ भएको छैन र हर्निका कम गर्न मिल्ने छ भने वैकल्पिक (आपत्कालीन होइन) प्रक्रियाका रूपमा आपसमा सम्झौता गरेको समयमा शल्यक्रिया गर्ने योजना बनाउन सकिन्छ। हर्निया कम गर्न मिल्ने छैन वा बच्चालाई दुखेको छ भने प्रक्रिया तत्काल वा आपत्कालीन प्रक्रियाका रूपमा गर्नु पर्ने हुन्छ।

यो प्रक्रिया सामान्य एनेस्थेसिया दिएर गरिन्छ। शिशु र साना बच्चाहरूमा उनीहरू ब्युँझै हुँदा पनि केही कुरा पनि दुखाइपूर्ण हुँदैन। साना बच्चाहरूलाई मास्क प्रयोग गरेर एनेस्थेसिया ग्यास दिएर सुताइन्छ। ठुला बच्चा र किशोरकिशोरीमा होल्डिङ क्षेत्रमा IV सुरु गरिन्छ।

आमाबुवाका लागि एनेस्थेसियाको जोखिम सामान्य चिन्ता हो तर बाल अस्पतालमा केही महिनाको उमेरपछि वा स्वस्थ बच्चामा यो धेरै सुकर्षित हुन्छ।

सामान्यतया एक साइडमा भएको हर्नियाको शल्यक्रिया गर्न करिब एक घण्टा लाग्छ। यो बहिरिङ्ग (अस्पतालमा आएर राति नबसी उही दिन घर फर्कने) का रूपमा गरिन्छ। जाँघ (कम्मरको भागभन्दा तल) को इन्सिजन (शल्यक्रियाको घाउ) करिब एक इन्चको हुन्छ र छालामा पग्लने धागोले सिलाइएको हुन्छ। केही सर्जनहरूले नाइटोमा सानो प्वाल पारेर ल्याप्रोस्कोपिक रूपमा यो प्रक्रिया गर्ने विकल्प छनोट गर्छन्।

शल्यक्रियाका नतिजाहरू धेरै राम्रो हुन्छन् र शल्यक्रियाका जोखिमहरू कम हुन्छन्। धेरैजसो बालबालिकालाई प्रक्रियापछि हल्का मात्र दुखाइ हुन्छ। प्रक्रियापछि असहज हुँदा मदतका लागि इन्सिजनमा नोभोकेन (novocaine) लाटो बनाउने औषधि राखिन्छ। सामान्यतया, केही दिनसम्म दुखाइ नियन्त्रण गर्न एसिटामिनोफेन (acetaminophen) र आइबुप्रोफेन (ibuprofen) जस्ता ओभर द काउन्टर औषधिहरू प्रयोग गरिन्छन्। जाँघमा र अण्डाशयमा केही सुन्निनु सामान्य हो। एक-दुई हप्तामा सुन्निएको आफैं हराउँछ।

[H3]शल्यक्रियापछिको हेरचाह/[H3]

हर्निया/हाइड्रोसिलको शल्यक्रियापछि इन्सिजनमा डार्बामन्ड भनिने सफा, सुपर ग्लु जस्तो ड्रेसिङ लगाइन्छ। पटकपटक डायपर परिवर्तन गरेर उक्त भाग सकेसम्म सफा र सुख्खा राख्नुहोस्। इन्सिजनमा दिसा लागेमा यसलाई भिजाइएको मनतातो वासकलोथले आफूले सक्ने जति सफा गर्नुहोस्। डर्माबन्ड क्रमिक रूपमा आफैं बाहिर निस्कन्छ।

निम्न कुराहरू सामान्य मार्गनिर्देशन हुन् तर सर्जनद्वारा समायोजन गर्न सकिन्छ:

- शल्यक्रिया गरेको पाँच दिनसम्म टबमा नुहाउनु हुँदैन।
- चार हप्तासम्म खेलौनामा चढ्न वा स्यान्डबक्समा खेल्न हुँदैन।
- ठुला, विद्यालय जाने उमेरका बालबालिकाका लागि चार हप्तासम्म जिम, सम्पर्क खेलकुद वा एक ग्यानल दूधभन्दा बढी भार उठाउने गर्नु हुँदैन। तपाईंको बच्चाको उमेर र डक्टरको निर्णयअनुसार यो परिवर्तन हुन सक्छ।
- शल्यक्रिया गरेको पाँच दिनपछि दिवास्याहार वा विद्यालय फर्कन सकिन्छ।

मैले आफ्नो बच्चाको डाक्टरलाई कहिले कल गर्नु पर्छ?

तपाईंको बच्चामा निम्नमध्ये कुनै पनि लक्षण भएमा तत्काल आफ्नो बच्चाको डाक्टरलाई कल गर्नुहोस्:

- 2-3 दिनपछि अण्डाशय वा जाँघमा सुन्निने क्रम बढ्दै जाने
- 2-3 दिनपछि निरन्तर दुखाइ वा जलन
- शल्यक्रिया गरिएको घाउबाट तरल बग्ने वा रक्तश्राव
- 24 घण्टाभन्दा बढी समय बान्ता हुने
- 101.5 डिग्री फरेनहाइट भन्दा बढीको ज्वरो
- पखाला

Last Updated: 11/2024 by Dr. W. DeFoor, Urology